

Стратегічна оцінка впливу на довкілля

Piotr Poborski, Joanna Borzuchowska
Czerwiec 2018

Зміст

1. Процес СЕО, мета оцінки
2. Результати аналізу - рекомендації зі звіту про стратегічну екологічну оцінку
3. Найпоширеніші помилки
4. «Цільовий підхід» на прикладі Національної програми охорони морських вод, Національного плану розвитку країни та місцевого плану територіального розвитку гміни

Зміст

- СЕО - оцінка впливу документів на довкілля
- Метою стратегічної екологічної оцінки відповідно до Директиви СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища та сприяння інтеграції екологічних аспектів у підготовку та прийняття планів та програм з метою сприяння сталому (зрівноваженому) розвитку шляхом забезпечення проведення оцінки впливу на навколишнє середовище деяких планів та програм, які потенційно можуть мати значний вплив на навколишнє середовище, відповідно до цієї Директиви.
- Найголовніше в оцінці – кумулятивний та взаємний вплив.

CEO

СЕО і ОВД

Критерії	ОВД	СЕО
Предмет	Проект	Документ державного планування
Вплив	Безпосередній	Як правило посередній
Перспектива	Вузька	Широка, довгострокова
Детальність	Велика	Як правило загальний характер
Концентрація	На значному впливі і запобіганню негативних наслідків	На якості навколишнього середовища, сталому розвитку та створенню бази для оцінки проектів
Процес	Елемент інвестиційного процесу	Частина процесу створення документу
Дослідження	Моделювання, інвентаризація	Знання базуються на стані навколишнього середовища та тенденціях

Методика

- Оцінка з огляду на цілі – англ. „**objectives led approach**”.
- Основні та допоміжні цілі.
- Цілі, що випливають з документів, які стосуються довкілля, порівнюються з напрямками, запланованими в аналізованому стратегічному документі державного планування.
- Варто використовувати під час підготовки документів, які містять загальні норми.

Приклад стратегічних завдань і допоміжних питань

Захист, а якщо це можливо - поліпшення якості ландшафту

- ✓ Які візуальні характеристики, в тому числі морського ландшафту, зміняться в результаті здійснення заходів?
- ✓ Чи запропоновані заходи сприятимуть підвищенню туристично-рекреаційної привабливості морських і прибережних районів?

Охорона пам'яток культури

- ✓ Чи запропоновані заходи матимуть вплив на археологічні об'єкти морського дна?
- ✓ Чи запропоновані заходи матимуть вплив на пам'ятки культури і навколишню прибережну зону?

Економічні цілі і захист матеріальних цінностей високої вартості

- ✓ Чи запропоновані заходи матимуть вплив на поточне/ плановане використання природних ресурсів (газ, нафту тощо)?
- ✓ Чи запропоновані заходи матимуть вплив на рибне господарство?
- ✓ Чи запропоновані заходи матимуть вплив на морський транспорт?
- ✓ Чи запропоновані заходи матимуть вплив на розвиток морського туризму?
- ✓ Чи запропоновані заходи матимуть вплив на виробничі потужності, на яких працює велика кількість людей?

Додаткові запитання:

- ✓ Чи в результаті здійснення передбачених у Програмі заходів очікується значний кумулятивний вплив на довкілля?
- ✓ Які заходи слід вживати для обмеження негативного впливу у разі його виникнення?
- ✓ Чи поточна ситуація була оцінена з урахуванням екологічних аспектів?

Результати аналізу

- Зміни в положеннях документа державного планування: цілі, напрямки
- Моніторинг
- Рекомендації для етапу ОВД

Приклад рекомендацій у звіті проекту Плану управління ризиком повені:

- Водосховища, сухі водозбірники, бульвари та підпірні стінки, заходи з регулювання річок, вали, канали відведення, меліораційні мережі, системи утримання води на урбанізованих територіях, (...)
- Потенційний вплив та заходи, спрямовані на його обмеження:
 - етап проектування
 - етап будівництва / реалізації
 - етап експлуатації
 - компенсація

Результати аналізу

Вали на стадії проектування (приклад):

- *Перед рішенням щодо місця розташування нових валів мають бути проаналізовані альтернативні варіанти досягнення передбаченої мети. Під час обґрунтування необхідності будівництва слід порівняти вплив на довкілля різних місць розташування та різних систем насипу валів.*
- *При проектуванні валів заборено ліквідувати стариці і водойми на заплавах територіях, вал слід розташувати якнайдалі від русла річки.*
- *Зміна поверхні земельної ділянки, видалення рослинного покриву, зокрема природної рослинності (в даному випадку - заплавної та іншої залежної від води рослинності) мають бути обмежені до необхідного мінімуму.*
- *При проектуванні водойм слід зберегти безперервність існуючих туристичних маршрутів.*

Найпоширеніші помилки

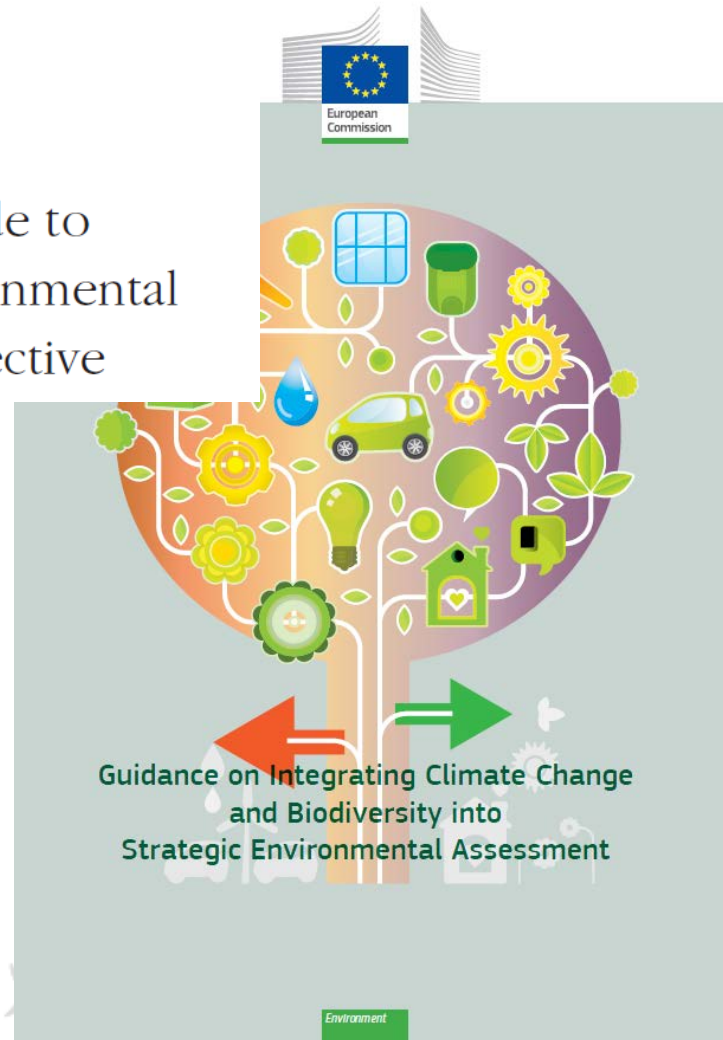
- Оцінка готується в кінці, відсутність співпраці.
- Немає альтернативних варіантів.
- Моніторинг - відсутність відповідних показників.
- Участь громадськості - низький рівень обізнаності про СЕО, низька відвідуваність.

Порадники

 Office of the Deputy Prime Minister
Creating sustainable communities

A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive

Podręcznik do Strategicznych Ocen Oddziaływania na Środowisko dla polityki spójności na lata 2007-2013

Luty 2006 roku

Sieć na rzecz Ekologizacji Programów Rozwoju Regionalnego

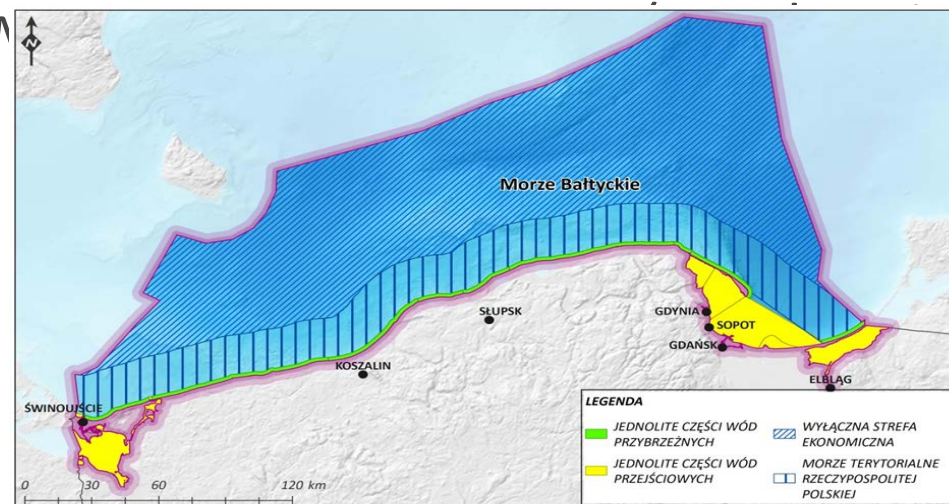
PROJECT PART-FINANCED BY THE EUROPEAN UNION

North East South West INTERREG III C

GRDP Greening Regional Development Programmes

Приклад: СЕО проекту Національної програми охорони морських вод

- Оцінка проекту Національної програми охорони морських вод.
- СЕО не впливає безпосередньо з Рамкової Директиви про морську стратегію.
- Цілі морської стратегії головним чином спрямовані на охорону довкілля, програма дій спрямована на досягнення дорогого стану (Environmental Status).

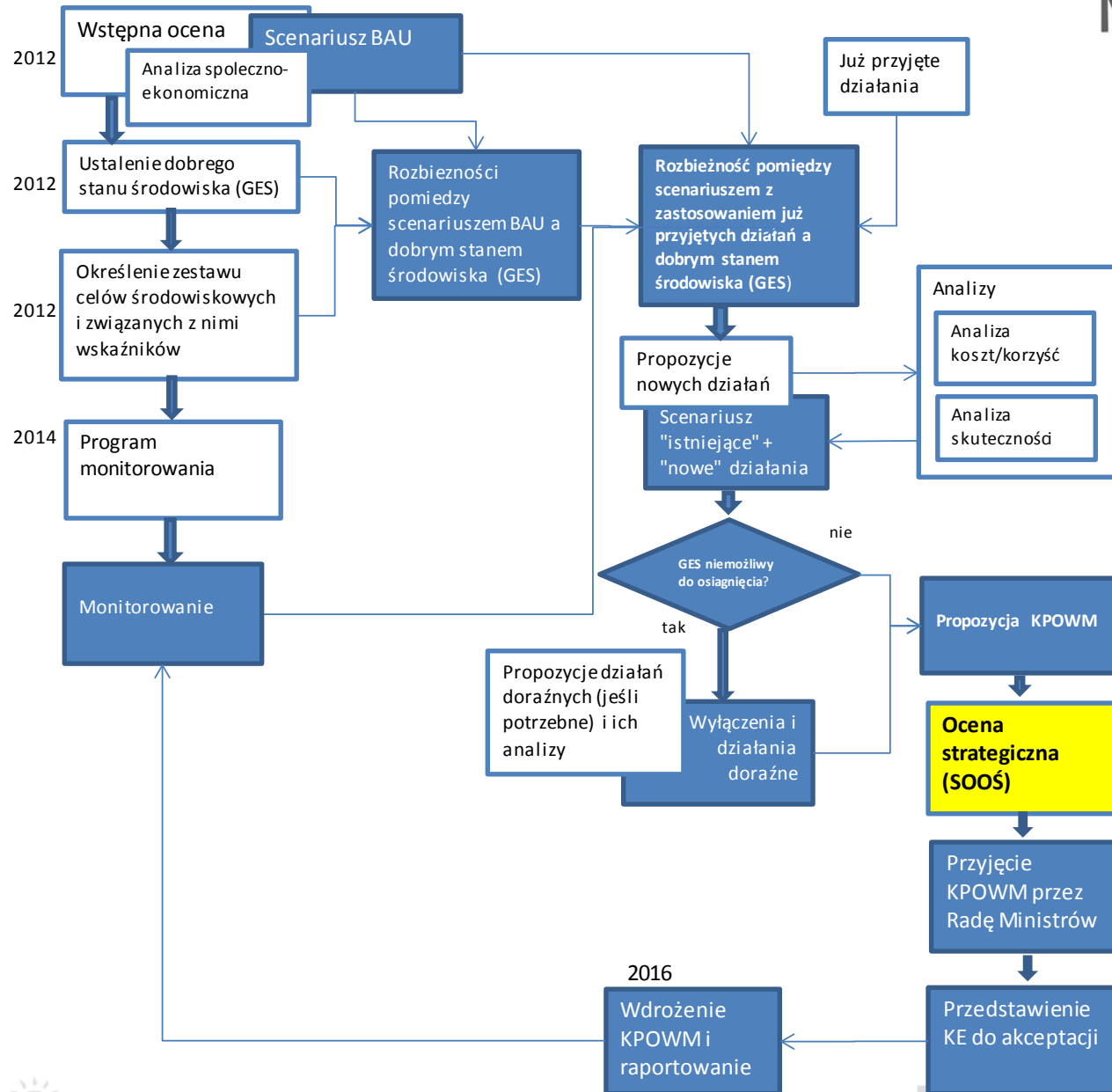

Приклад: SEO проекту Національної програми охорони морських вод

До Закону від 18 липня 2001 р. «Водний Кодекс» імплементована Рамкова Директива про морську стратегію. Встановлено, що впровадження Директиви включатиме розробку:

1. попередньої оцінки стану морських вод,
2. переліку критеріїв доброго стану морських вод,
3. переліку екологічних завдань для морських вод і пов'язаних з ними показників (перелік екологічних завдань для морських вод),
4. програми моніторингу морських вод,
5. **національної програми охорони морських вод.**

Приклад: СЕО проекту Національної програми охорони морських вод

№ описового критерія (риси)	Назва описового критерія (риси)	Загальна оцінка стану довкілля польської зони Балтійського моря
W1	Біорізноманіття	Стан нижче доброго (не GES)
W2	Чужорідні види	Не оцінено (через відсутність репрезентативних даних)
W3	Комерційно експлуатовані види риби та ракоподібних	Стан нижче доброго (не GES)
W4	Харчовий ланцюг	Стан добрий (GES)
W5	Евтрофікація	Стан нижче доброго (не GES)
W6	Цілісність морського дна	Стан нижче доброго (не GES)
W7	Гідрографічні умови	Стан добрий (GES)
W8	Забруднюючі речовини і результати забруднення	Стан добрий (GES)
W9	Шкідливі речовини в рибі та морепродуктах	Стан добрий (GES)
W10	Відходи у морському середовищі	Стан нижче доброго (не GES)
W11	Введення енергії, включаючи підводний шум	Не оцінено (через відсутність репрезентативних даних)

Приклад: SEO проекту Національної програми охорони морських вод

В рамках аналізу оцінено вплив **технічних заходів**, які заплановані в проекті Національної програми охорони морських вод, на можливість реалізації стратегічних екологічних цілей.

Типи заходів Національної програми охорони морських вод:

А. Розвиток інфраструктури з водопостачання та очищення стічних вод і скорочення використання хімічних речовин в сільському господарстві

Б. Запобігання забрудненню з промислових районів і з затонулих суден

Приклад: СЕО проекту Національної програми охорони морських вод

Коли документ державного планування сприяє безпосередній реалізації цілі	Зміцнюючий	+++
Коли документ державного планування підтримує можливість досягнення цілі або допомагає уникнути ризики, пов'язані з обмеженням можливості досягнення цілі	Сприятливий	++
Коли позитивні наслідки, очікувані внаслідок реалізації Програми, однозначно перевищують можливі негативні наслідки, однак досягнення їх вимагає виконання додаткових умов, напр., вжиття заходів, що посилюють позитивний вплив або зменшують негативний	Незначною мірою сприятливий	+
Коли не очікується значного впливу або позитивний та негативний вплив компенсуються	Нейтральний	0
Коли негативні наслідки реалізації документу державного планування рівняються або перевищують його позитивний вплив на досягнення цілі. Можна обмежити негативний вплив за допомогою стандартних пом'якшувальних заходів	Незначною мірою негативний	-
Коли реалізація документу державного планування веде до неминучого негативного впливу на довкілля, який перевищує можливий позитивний вплив, що обмежує можливість досягнення цілі. Можна обмежити вплив, але крім стандартних заходів для даного виду проектів, слід зазначити додаткові пом'якшувальні заходи	Негативний	--
Коли реалізація документу державного планування веде до неминучих конфліктів в сфері досягнення цілі. Необхідно застосувати компенсацію, тобто відновлення пошкоджених екологічних ресурсів. Необхідно вказати можливі заходи щодо компенсації та умови її реалізації або обґрунтувати застосування дерогації	Конфлікт	---

Приклад: СЕО проекту Національної програми охорони морських вод

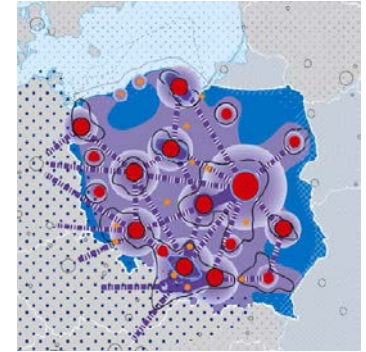
Тип заходів, передбачених у Національній програмі охорони морських вод / вплив	Охорона здоров'я та безпеки людей	Захист біорізноманіття	Сприяння досягненню або підтриманню доброго екологічного стану морських вод	Сприяння досягненню екологічних цілей для наземних водних об'єктів	Зниження ризику та підготовка до зміни клімату	Захист земної поверхні	Загальна оцінка впливу на досягнення цілі	Захист культурної спадщини, включаючи підводні археологічні пам'ятки	Економічні цілі і захист матеріальних цінностей високої вартості
А. Розвиток інфраструктури з водопостачання та очищення стічних вод і скорочення використання хімічних речовин в сільському господарстві	+++	+	++	++	0	++	0	++	+++
В. Запобігання забрудненню з промислових районів і з затонулих суден	+++	++	++	++	0	++	+	+++	++

Приклад: СЕО проекту Національної програми охорони морських вод

- З огляду на відсутність очікуваного значного негативного впливу за умови дотримання всіх законодавчих вимог та належного їх виконання, не було потреби планування заходів з мінімізації або компенсації шкоди, заподіяної довкіллю.

Приклад: SEO проекту Національного плану розвитку країни

- Національний план розвитку країни до 2030 року.
- **Основні цілі:**
 - Ціль 1 Підвищення конкурентоспроможності основних міських центрів Польщі в європейському просторі з підтримкою поліцентричної структури системи розселення - з метою сприяння єдності
 - Ціль 2 Поліпшення внутрішньої єдності країни шляхом сприяння функціональній інтеграції, створення умов для поширення розвитку та використання внутрішнього потенціалу всіх територій
 - Ціль 3 Підвищення територіальної доступності регіонів країни на різних рівнях шляхом розвитку транспортної та телекомунікаційної інфраструктури
 - Ціль 4 Формування просторових структур, що сприяють досягненню та підтримці високої якості довкілля та ландшафтних цінностей Польщі
 - Ціль 5 Збільшення стійкості територіальнової структури країни до ризиків виникнення надзвичайних ситуацій енергетичного та природного характеру
 - Ціль 6 Відновлення та збереження територіальної впорядкованості

Приклад: SEO проекту Національного плану розвитку країни

• Методика:

1. Виявлення тенденцій і проблем в галузі охорони навколишнього середовища.
2. Визначення переліку 26 критеріїв.
3. Оцінка ступеня залежності між критеріями – з одного боку, - та пріоритетами і напрямками діяльності, визначеними в Національному плані розвитку країни, – з іншого.
4. Підготовка матриці підрахунку.
5. Оцінка та опис впливу на довкілля разом з рекомендаціями

Приклад: **Ціль 5.** Збільшення стійкості територіальної структури країни до ризиків виникнення надзвичайних ситуацій енергетичного та природного характеру

Напрямок 6. Збільшення виробництва енергії з відновлюваних джерел

Критерій	Вплив (якість і сила)	Вид впливу
1. Вплив на реалізацію цілей охорони довкілля, встановлених у програмних документах	Позитивний, середній	загальнонаціональний, непрямий, довгостроковий, постійний, очікуваний із значною ймовірністю
2. Вплив на поширення раціональної моделі споживання, включаючи раціональне використання території	Позитивний, слабкий	регіональний, довгостроковий, постійний, очікуваний із низькою ймовірністю
3. Вплив на розповсюдження сприятливих для довкілля змін в структурі економіки	Позитивний, слабкий	регіональний, довгостроковий, непрямий, постійний, очікуваний із низькою ймовірністю
6. Вплив на розповсюдження сприятливих для довкілля заходів в енергетичному секторі	Позитивний, значний	загальнонаціональний, прямий, довгостроковий, постійний, очікуваний із середньою ймовірністю
7. Вплив на сталий розвиток сільської місцевості у контексті підвищення ефективності використання ресурсів	Позитивний, середній	загальнонаціональний, непрямий/ прямий, довгостроковий, постійний, очікуваний із середньою ймовірністю
8. Вплив на розповсюдження сприятливої для довкілля економічної активності у сільській місцевості	Позитивний, середній	загальнонаціональний, непрямий/ прямий, довгостроковий, постійний, очікуваний із середньою ймовірністю
9. Вплив на забезпечення сталого управління природними ресурсами та захист природно-ландшафтних цінностей	Позитивний, слабкий	регіональний, непрямий, довгостроковий, постійний, очікуваний із середньою ймовірністю
10. Вплив на зміни стану живої природи та ландшафту	Негативний, слабкий	регіональний, непрямий/ прямий, довгостроковий, постійний, кумулятивний, очікуваний із середньою ймовірністю
16. Вплив на зміни атмосферного повітря	Позитивний, слабкий	регіональний, непрямий, довгостроковий, постійний, очікуваний із середньою ймовірністю
17. Вплив на глобальний клімат	Позитивний, значний	міжнародний, непрямий, довгостроковий, постійний, очікуваний із значною ймовірністю

Приклад: Ціль 5. Збільшення стійкості територіальної структури країни до ризиків виникнення надзвичайних ситуацій енергетичного та природного характеру
Напрямок 6. Збільшення виробництва енергії з відновлюваних джерел

Рекомендації

В напрямку 6 щодо розвитку енергетики слід розширити положення про впровадження принципу сталого розвитку відновлюваної енергетики. Пропонується додати наступне положення: «Міністерство охорони довкілля за погодженням з науковими установами і екологічними та іншими відповідними організаціями готує керівні положення щодо розвитку різних видів відновлюваної енергетики на різних територіях (Території виробництва та використання відновлюваних джерел енергії). У планах територіального розвитку воєводств встановлюється ділянка, на якій заборонено чи обмежено (з окресленням видів та меж такого обмеження) використання відновлюваних джерел енергії». Для встановлення таких територій може використовуватися інформація з додатку Е.

Приклад: SEO проекту Національного плану розвитку країни

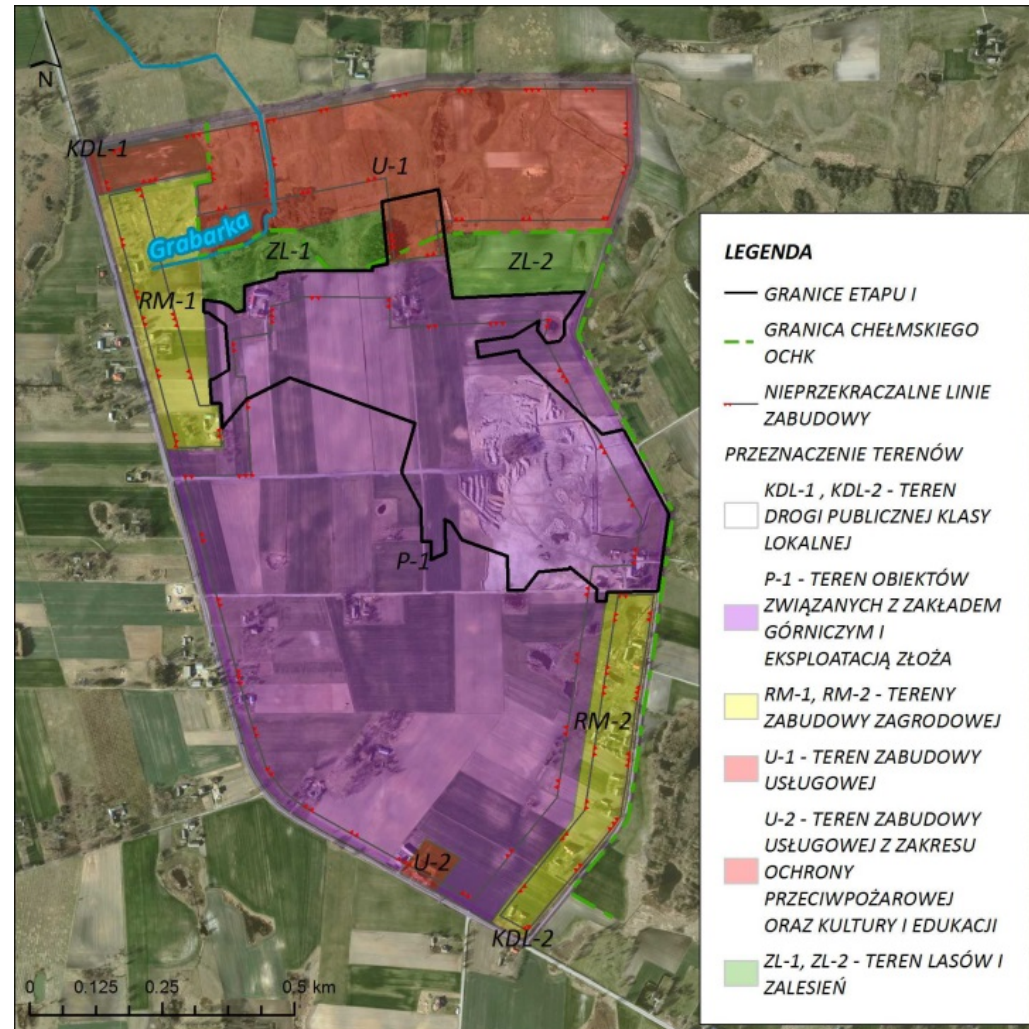
• Загальні вказівки із звіту:

- підвищення значення питань охорони довкілля в планах розвитку територій, серед іншого шляхом підвищення ролі та якості екофізіографічних досліджень та широкого застосування стратегічної екологічної оцінки,
- проведення сміливих реформ у сфері правового регулювання розвитку територій та у сферах, пов'язаних з розвитком територій,
- забезпечення участі громадськості у процесах планування,
- збалансування соціально-економічного планування та планування у сфері розвитку територій,
- розвиток екологічно чистої енергії,
- впровадження стійкого транспорту та обмеження транспортних потреб.

Приклад: СЕО проекту місцевого плану розвитку територій

- Проект місцевого плану розвитку територій.
- Основне призначення: *Ділянки об'єктів, пов'язаних з гірничодобувним заводом та використанням родовища.*

Приклад: СЕО проекту місцевого плану розвитку територій

Позначення території	Призначення	Попереднє використання	Можливі зміни у стані довкілля	Вплив на біорізноманіття	Вплив на рослини	Вплив на поверхневі води
U-1	Надання послуг	Рільництво, землі, які не використовуються	Значні зміни цільового призначення	Непрямий, довгостроковий, постійний, негативний	Прямий, довгостроковий, постійний, негативний	Прямий, довгостроковий, постійний, негативний
P-1	Гірництво	Рільництво, насадження дерев, фермерські будинки	Зміна поверхні, рослинності, ґрунтів	Непрямий, довгостроковий, постійний, негативний	Прямий, довгостроковий, постійний, негативний	Прямий, довгостроковий, постійний, негативний

Приклад: СЕО проекту місцевого плану розвитку територій

Вплив на підземні води		Вплив на повітря	Вплив на землю і ґрунти	Вплив на ландшафт	Вплив на клімат	Вплив на природні ресурси	Вплив на культурні пам'ятки	Вплив на матеріальні цінності	Вплив на людей
Прямий, непрямий, коротроковий, постійний, негативний	Непрямий, довгостроковий, постійний, негативний	Непрямий, коротроковий / Постійний, коротроковий / Постійний, негативний	Прямий, коротроковий, постійний/ Довгостроковий, негативний	Прямий, довгостроковий, постійний, негативний	Немає	Немає	Немає	Непрямий, довгостроковий, постійний, позитивний	Непрямий, довгостроковий, постійний, позитивний / негативний
Прямий, непрямий, коротроковий, постійний, негативний	Непрямий, довгостроковий, постійний, негативний	Непрямий, коротроковий / Постійний, коротроковий / Постійний, негативний	Прямий, коротроковий, постійний/ Довгостроковий, негативний	Прямий, довгостроковий, постійний, негативний	Немає	Непрямий, довгостроковий, постійний	Немає	Непрямий, довгостроковий, постійний, позитивний	Непрямий, довгостроковий, постійний, позитивний / негативний

Приклад: СЕО проекту місцевого плану розвитку територій

Станція теплової станції проектів абон	Розташування здійснє з розробки	Інженерне забезпечення	Матеріальне/транспортне зв'язки у будівництві	Вплив на населення (лінійні зв'язки)	Вплив на населення	Вплив на водні ресурси/об'єкти	Вплив на інші об'єкти	Вплив на повітряне забруднення	Вплив на населення/об'єкти	Вплив на населення/об'єкти	Вплив на населення/об'єкти	Вплив на населення/об'єкти	Вплив на населення/об'єкти	Вплив на населення/об'єкти	Вплив на населення/об'єкти	Вплив на населення/об'єкти
01	Територія розробки	Територія розробки	Територія розробки	Позитивний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив
04	Територія розробки	Територія розробки	Територія розробки	Позитивний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив	Негативний вплив

Висновки на планувальників - уточнення положень плану.

Висновки для етапу ОВД:

Населення, вплив на матеріальні товари, культурні пам'ятки, ландшафт.

Зміна водних об'єктів, у тому числі в межах території Natura 2000.

Водовідведення і цілісні водні об'єкти.

Зміна хімічного складу водотоків.

Вплив на морфологію (форми долини) водотоків.

Моніторинг:

аналіз природних оселищ та можливі зміни в плані охоронюваних заходів для території Natura 2000.

Dziękujemy

Multiconsult Polska Sp. z o. o.

Warszawa :	Gliwice :
Bonifraterska 17	ul. Sowińskiego 11 pk. 110
00-203 Warszawa	44-121 Gliwice
Tel: +48 22 246 07 00	Tel: +48 32 331 33 03
Fax: +48 22 246 07 01	Fax: +48 32 331 33 04

Web: www.multiconsultgroup.com

